

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

RPO-601904-VII-7012/10/JJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Warszawa, ... *6 - VIII. 2010* .....

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Minister Sprawiedliwości
Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

D o Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się p . J . D . ,
przebywający w Areszcie Śledczym W . - B . Osadzony żalił się, że sędzia
penitencjarny nie udzielił mu zezwolenia na opuszczenie jednostki penitencjarnej i udział
w uroczystości pogrzebowej ojca, nawet pod konwojem funkcjonariusza Służby
Więziennej lub w asyście osoby godnej zaufania (sygn.) .

W związku z powyższym, Biuro Rzecznika wystąpiło pismem z dnia 15 stycznia
2010 r. do Przewodniczącego Wydziału VIII Penitencjarnego i Nadzoru nad
Wykonywaniem Orzeczeń Karnych Sądu Okręgowego W . - P . z prośbą o
wyjaśnienie przyczyn nieudzielenia osadzonemu zezwolenia na opuszczenie jednostki
penitencjarnej. W odpowiedzi z dnia 29 stycznia 2010 r. zostaliśmy poinformowani, że w
dniu 29 października 2009 r. do Sądu wpłynęły faksem następujące dokumenty: wniosek
B . D . (siostry osadzonego) oraz wniosek J . D . w przedmiocie
udzielenia zezwolenia na czasowe opuszczenie jednostki penitencjarnej na pogrzeb ojca,
który miał się odbyć w Lublinie w dniu 30 października 2009 r., kserokopia skróconego
odpisu aktu zgonu, kserokopia zaświadczenia z parafii potwierdzającego datę pogrzebu
oraz opinia Dyrektora Aresztu Śledczego W . - B . Sędzia A .
M . , zarządzeniem z dnia 29 października 2009 r. (sygn. akt VIII Pen 862/09),
odmówił zezwolenia na opuszczenie jednostki penitencjarnej na pogrzeb ojca, twierdząc,
że do Sądu nie wpłynęły oryginały wniosków osadzonego i jego siostry oraz oryginały

odpisu aktu zgonu i zaświadczenia z parafii. W ocenie sędziego penitencjarnego, nadesłane kserokopie wniosków i dokumentów nie mogły stanowić podstawy dokonania ustaleń w niniejszej sprawie.

Na powyższe zarządzenie osadzony złożył skargę. Sąd jednak uznał, iż jest ona niezasadna, gdyż nie zawiera żadnych argumentów podważających zaskarżone zarządzenie. W związku z tym zostało ono utrzymane w mocy.

Następnie, w dniu 26 marca 2010 r. Biuro Rzecznika zwróciło się do Prezesa Sądu Okręgowego W. - P. w W. z prośbą o zajęcie stanowiska w tej sprawie, a także wyjaśnienie, czy opisany przypadek dowodzi istnienia ogólnej praktyki przyjętej w tym sądzie, iż udzielanie osadzonym zezwoleń na opuszczenie zakładu karnego w sytuacji pogrzebu bliskiej osoby uwarunkowane jest dostarczeniem oryginałów dokumentów.

W przesłanym wyjaśnieniu z dnia 16 kwietnia 2010 r. (l.dz. WIZ-020-51/10/K) Wiceprezes Sądu Okręgowego W. - P. poinformował, iż obowiązująca i utrwalona praktyka orzecznicza w przypadkach podejmowania decyzji merytorycznych przez sąd orzekający w odniesieniu do dokumentów będących podstawą rozstrzygnięć, wynika z przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 stycznia 2004 r. w sprawie czynności administracyjnych związanych z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności oraz dokumentowania tych czynności (Dz. U. z 2004 r., Nr 15, poz. 142), zwanego dalej rozporządzeniem. W piśmie przytoczono § 6 pkt 1 wymienionego wyżej rozporządzenia w brzmieniu: *Nie podlega wykonaniu rozstrzygnięcie skutkujące pozbawieniem wolności, wydanie poza teren jednostki penitencjarnej lub zwolnienie osadzonego, zawarte w dokumencie doręczonym za pośrednictwem poczty elektronicznej oraz, poza wypadkami wymienionymi w rozporządzeniu, za pośrednictwem telefaksu.* Należy jednak zaznaczyć, iż wymienione w powyższym przepisie przypadki dotyczą następujących sytuacji:

- *rozstrzygnięcia skutkującego pozbawieniem wolności* - czyli wszystkich dokumentów niezbędnych do przyjęcia osoby do jednostki penitencjarnej oraz potwierdzających jej tożsamość (wymienione w § 23- § 30 rozporządzenia). Przy czym § 29 zezwala na przyjęcie osoby w wypadku gdy doręczono telefaksowe kopie dokumentów. Wówczas informację o tym należy zamieścić na zawiadomieniu o przyjęciu,

zaś organ zarządzający osadzenie przesyła bezzwłocznie do jednostki penitencjarnej odpisy dokumentów niezbędnych do przyjęcia;

- *wydania poza teren jednostki penitencjarnej*- pod tym pojęciem należy rozumieć wszystkie czynności związane z wydaniem osadzonego w celu przeprowadzenia z nim innych czynności, np.: wydawanie do udziału w czynności procesowej dokonywanej poza terenem jednostki penitencjarnej; w celu umieszczenia w odpowiednim zakładzie leczniczym; w celu umieszczenia w pomieszczeniu Policji, wydawanie do państwa obcego w charakterze świadka w toczącym się postępowaniu karnym, etc. Warto podkreślić, iż we wskazanym rozporządzeniu, przypadki związane z *wydaniem poza teren jednostki penitencjarnej* nie są utożsamiane z udzieleniem przepustek lub zezwoleń na opuszczenie jednostki penitencjarnej;

- *zwolnienia osadzonego* - w § 112 rozporządzenia określono sytuacje, w których następuje zwolnienie tymczasowo aresztowanego, skazanego lub ukaranego. Nie wymieniono pośród nich przepustek oraz zezwoleń na opuszczenie jednostki penitencjarnej w trybie art. 141a Kodeksu karnego wykonawczego (dalej k.k.w.).

Pomimo wskazanej treści, z analizowanego przepisu wywiedziono, iż nadsyłane drogą faksową lub przedstawiane kopie dokumentów lub wniosków stron nie mogą być podstawą ustaleń, jako nie dające się zweryfikować co do ich autentyczności, a także tożsamości osoby podpisanej.

Przytoczony przez Wiceprezesa Sądu Okręgowego W. - P. przepis nie ma więc zastosowania do przypadków udzielenia osadzonemu zezwoleń na opuszczenie jednostki penitencjarnej. Tymczasem, w odniesieniu do wnioskodawcy p. J. D. sędzia penitencjarny uzasadnił swą odmowę tym, iż nadesłane kserokopie wniosków i dokumentów nie mogły stanowić podstawy dokonania ustaleń w tej sprawie. Uzasadnienie to nasuwa wiele wątpliwości. Należy bowiem podkreślić, że dostarczenie oryginałów dokumentów nie było możliwe z uwagi na krótki termin dzielący powzięcie przez osadzonego informacji o pogrzebie ojca od daty ceremonii pogrzebowej. Ponadto, nie zostały poczynione żadne działania pozwalające na weryfikację prawdziwości nadesłanych faksem wniosków i dokumentów.

Podkreślić również należy, iż zebrana dokumentacja świadczy o tym, że osadzony nie był niebezpiecznym przestępcą. W chwili zaistnienia wyżej opisanych okoliczności

sprawy, p. J. D. odbył ponad połowę kary pozbawienia wolności (w zakładzie karnym przebywał od 2004 r., odbywając karę 5 lat pozbawienia wolności). Uprawnień do ubiegania się o warunkowe, przedterminowe zwolnienie nabył w dniu 26 marca 2009 r. Co wydaje się szczególnie ważne, wniosek opatrzony został opinią Dyrektora Aresztu z której wynika, że *„od lutego 2009 r. zachowanie skazanego ustabilizowało się i można je ocenić jako przeciętne, raz nagradzany, nie karany dyscyplinarnie. (...) w chwili obecnej nie stwarza problemów natury wychowawczej. W grupie współosadzonych obecnie stara się funkcjonować zgodnie, prawidłowo kształtować relacje interpersonalne. W stosunku do przełożonych aktualnie jest regulaminowy”*. Dyrektor Aresztu Śledczego W. - B. w swojej opinii wyraził aprobatę dla udziału skazanego w pogrzebie ojca w trybie art. 141 a § 1 i 2 k.k.w., pod konwojem funkcjonariuszy Służby Więziennej.

Opisana powyżej praktyka budzi zaniepokojenie Rzecznika Praw Obywatelskich. Udział w ceremonii pogrzebowej najbliższej osoby jest szczególnie ważnym przeżyciem i doświadczeniem w życiu każdego człowieka. Nieudzielenie - bez istotnego uzasadnienia - zezwolenia na opuszczenie jednostki penitencjarnej w takim przypadku winno być traktowane jako pogwałcenie zasady poszanowania godności ludzkiej skazanego. W mojej ocenie, nie było bowiem podstaw prawnych do tego, ażeby odmówić osadzonemu zezwolenia na opuszczenie jednostki penitencjarnej i udział w pogrzebie ojca, z powodu nie wpłynięcia do Sądu oryginału wymaganych w sprawie dokumentów.

Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach: Płoski przeciwko Polsce (wyrok z dnia 12 listopada 2002 r., skarga nr 26761/95) oraz Czarnowski przeciwko Polsce (wyrok z dnia 20 stycznia 2009 r., skarga nr 28586/03). dotyczących odmowy udzielenia przepustki w celu wzięcia udziału w pogrzebie rodziców, w sposób jednoznaczny wskazuje, iż takie sytuacje stanowią ingerencję w prawo osadzonego do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego. Trybunał podkreśla, że mimo oczywistości nałożenia na więźnia różnego rodzaju ograniczeń w wykonywaniu swoich praw i wolności jako konsekwencji skazania, każde takie ograniczenie musi być uzasadnione jako konieczne w demokratycznym społeczeństwie. Ponadto, Trybunał uznaje, że pozwane Państwo mogłoby odmówić zgody na uczestniczenie skazanego w pogrzebie swoich rodziców tylko w sytuacji, w której zaistniałyby istotne powody i nie

byłoby alternatywnego rozwiązania - takiego jak eskorta funkcjonariuszy Policji lub Służby Więziennej.

W sprawie Czarnowski przeciwko Polsce dodatkową opinię wydała również Helsińska Fundacja Praw Człowieka, która stoi na stanowisku, że więzień nie powinien być zobowiązany do przedstawienia aktu zgonu, gdyż zazwyczaj jego wystawienie i dostarczenie zajmuje sporo czasu i opóźnia procedurę w sytuacji, kiedy władze mogłyby podjąć inne kroki w celu potwierdzenia informacji więźnia o śmierci bliskiej osoby, a świadectwo zgonu mogłoby zostać dostarczone w czasie późniejszym (http://www.hfhrpol.waw.pl/precedens/images/stories/czarnowski_amicus.pdf).

W wyżej wymienionych sprawach Trybunał konsekwentnie uznał, że miało miejsce naruszenie art. 8 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r., Nr 14, poz. 147, ze zm.), uprzejmie proszę Pana Ministra o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Łęka wyrosy szacunku

Jana Jipou